

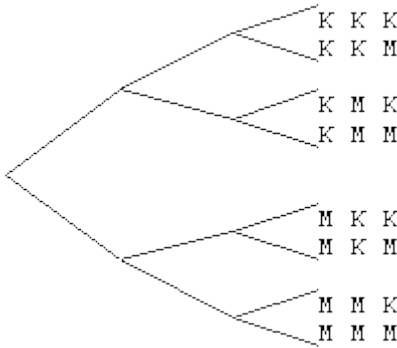
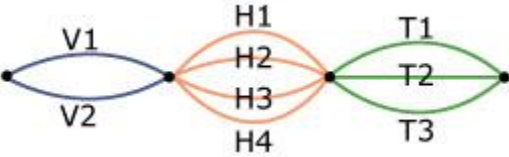
Overzicht combinatoriek havo wiskunde A

Combinatoriek gaat over handig tellen van mogelijkheden.

Het antwoord is altijd een geheel getal: 0, 1, 2, 3, ...

Er zijn vier TEKEN-technieken en vier REKEN-technieken.

Vier TEKEN-technieken

<p>1.</p>	<p>Boomdiagram</p> <p>Bij geldstukken, dobbelstenen, draaischijven etc. Heeft de vorm van een omgevalen boom met vertakkingen. De eerste vertakking is voor het 1^e geldstuk, de volgende voor het 2^e enz.</p> <p>+ Alle afzonderlijke mogelijkheden zijn van links naar rechts te bewandelen.</p> <p>- Wordt al snel heel groot en breed vertakt.</p>	<p>Hoeveel mogelijkheden zijn er om met drie geldstukken vaker kop dan munt te gooien?</p> <p>Antwoord: ... mogelijkheden.</p>																														
<p>2.</p>	<p>Wegendiagram</p> <p>Kan bij het combineren van meerdere soorten kledingstukken, gerechten etc.</p> <p>+ Geeft snel overzicht in het totaal aantal mogelijkheden.</p> <p>- De afzonderlijke wegen van links naar rechts zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden, want ze komen allemaal langs dezelfde tussenstations.</p>	<p>Ik heb 2 vesten, 4 hoeden en 3 T-shirts. Op hoeveel verschillende manieren kan ik mij hiermee aankleden?</p> <p>Antwoord: ... mogelijkheden.</p>																														
<p>3.</p>	<p>Rooster</p> <p>Kan bij 2 dobbelstenen, draaischijven etc. Gebruik kolommen voor de 1^e en rijen voor de 2^e. Markeer de vakjes in het rooster die voldoen aan de voorwaarden.</p> <p>+ Overzichtelijk.</p> <p>- Kan alleen bij 2, niet bij 3 of meer.</p>	<p>Op hoeveel manieren kun je met twee viervlaksdobbelsstenen hoogstens 5 gooien.</p> <table border="1" data-bbox="837 1500 1053 1680"> <tr> <td></td> <td>+</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td></td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td></td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td></td> <td>4</td> <td>5</td> <td>6</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td></td> <td>5</td> <td>6</td> <td>7</td> <td>8</td> </tr> </table> <p>Antwoord: ... mogelijkheden.</p>		+	1	2	3	4	1		2	3	4	5	2		3	4	5	6	3		4	5	6	7	4		5	6	7	8
	+	1	2	3	4																											
1		2	3	4	5																											
2		3	4	5	6																											
3		4	5	6	7																											
4		5	6	7	8																											
<p>4.</p>	<p>Systematisch noteren</p> <p>Schrijf alle mogelijkheden systematisch, in oplopende volgorde op.</p> <p>+ Kan altijd.</p> <p>- Is veel werk als er veel mogelijkheden zijn.</p>	<p>Op hoeveel manieren kan ik met drie gewone dobbelstenen maximaal 5 ogen gooien?</p> <p>111, 112, 113 121, 122 131 211, 212 221 311</p> <p>Antwoord: ... mogelijkheden.</p>																														

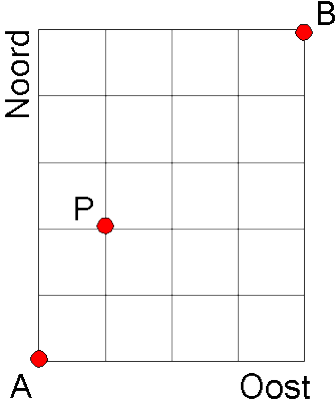
Vier REKEN-technieken

De eerste drie REKEN-technieken gaan over rijtjes. De volgorde is van belang.

Deze zijn ook met een boomdiagram of systematisch noteren weer te geven, al kost dit veel werk.

A.	Machten Het aantal mogelijkheden blijft steeds gelijk.	Drie gekleurde dobbelstenen rood, wit, blauw. Totaal: $6 \times 6 \times 6 = 6^3 = \dots$ mogelijkheden.
B.	Faculteit Het aantal mogelijkheden wordt steeds één minder, totdat er uiteindelijk één overblijft.	Stoelendans met evenveel mensen als stoelen. 5 mensen en 5 stoelen geeft $5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 5! = \dots$ mogelijkheden.
C.	Permutatie Het aantal mogelijkheden wordt steeds één minder, totdat je na een aantal stappen niet meer verder kunt.	Stoelendans met minder mensen dan stoelen. 7 mensen en 5 stoelen geeft $7 \times 6 \times 5 \times 4 \times 3 = 7 \text{ nPr } 5 = \dots$ mogelijkheden.

De vierde REKEN-techniek is totaal anders. Het gaat hierbij om groepjes i.p.v. rijtjes. De volgorde van uitkiezen is niet van belang. Dit is met routes in een rooster weer te geven.

D.	<p>Combinatie</p> <p>Uit een grote groep kies je een subgroep die aan bepaalde voorwaarden voldoet. Je wilt weten hoeveel van deze subgroepen je kunt samenstellen.</p> <p>Voorbeelden: Neem een klas van 32 leerlingen, waarvan 15 jongens en 17 meiden. Hoeveel verschillende subgroepen kun je samenstellen als je:</p> <ul style="list-style-type: none"> • twee leerlingen uitkiest voor de leerlingenraad: $32 \text{ nCr } 2 = \dots$ • een volleybalteam wilt samenstellen met 2 jongens en 4 meiden: $15 \text{ nCr } 2 \times 17 \text{ nCr } 4 = \dots$ • onder de meiden vijf Marsrepen gaat verloten: $17 \text{ nCr } 5 = \dots$ <p>In al deze gevallen maakt de volgorde van uitkiezen niet meer uit. Het gaat om het aantal verschillende subgroepen.</p>	<p>Ik wil van A via P naar B. Op hoeveel verschillende (kortste) routes kan dit?</p> <p>A naar P is totaal 3 stappen, waarvan 1 naar het Oosten. Dit kan op $3 \text{ nCr } 1 = \dots$ manieren.</p> <p>P naar B is totaal 6 stappen, waarvan 3 naar het Oosten. Dit kan op $6 \text{ nCr } 3 = \dots$ manieren.</p> <p>Van A via P naar B zijn... $\times \dots = \dots$ manieren.</p>
----	--	---